

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/Y.K.-99/12 (Menfi Tespit/Muafiyet)
Karar Sayısı : 99-39/413-265
Karar Tarihi : 24.8.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Dr. Kemal EROL (İkinci Başkan)
Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Yüksel KAYA, Onur Yelda TOY

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Marka Mağazacılık A.Ş.
Büyükdere Cad., No:129, K:2, Maslak/İSTANBUL

D- TARAFLAR: - Marks & Spencer plc.
Michael House, Baker Street, W1D 7LB Londra/İngiltere
- Marka Mağazacılık A.Ş.
Büyükdere Cad., No:129, K:2, Maslak/İSTANBUL

E- DOSYA KONUSU: Marks & Spencer plc. ve Marka Mağazacılık A.Ş. arasında yapılan anlaşmaya Menfi Tespit Belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 2.6.1999 tarih, 1688 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5 ve 8. maddeleri uyarınca düzenlenen 9.7.1999 tarih, D3/1/Y.K.-99/12 sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 23.8.1999 tarih, REK.0.07.00.00/46 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-39 sayılı Kurul gündemine alınarak karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Marks & Spencer plc. ile Marka Mağazacılık A.Ş. arasında yapılan anlaşmaya menfi tespit belgesi verilmesi talebinin, anılan anlaşma maddelerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler taşıması nedeniyle reddedilmesi gerektiği, bununla birlikte, söz konusu anlaşmanın 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne uygunluğu nedeniyle, grup muafiyetinden yararlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Giyim ve dekorasyon ürünlerinin perakende satış hizmeti ilgili ürün pazarı olarak belirlenmiştir.

Coğrafi Pazar: Türkiye Cumhuriyeti sınırları söz konusu başvuru açısından ilgili coğrafi pazar olarak kabul edilmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Marka Mağazacılık A.Ş., 2.5.1999 tarihinde Marks & Spencer plc. ile yapmış olduğu özel satış hakkı sözleşmesinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin kapsamına girip girmediğinin belirlenmesi amacıyla "Menfi Tesbit Belgesi" talebinde bulunmakta ve bu başvurunun reddi halinde yapılan bildirim "Muafiyet Bildirimi" olarak değerlendirilmesini istemektedir.

Başvuru formunda, söz konusu anlaşmada, taraf olanların anlaşma nedeniyle ticari kararlarını özgürce almalarını engelleyen hüküm bulunmadığı belirtilmekle birlikte, yapılan özel satış sözleşmesi, hem Marks & Spencer plc.'nin hem de Marka Mağazacılık A.Ş.'nin ticaret özgürlüklerini kısıtlayan hükümler içermektedir.

Bu sözleşmenin içerdiği hükümler gereği Marks & Spencer plc.;

- Anlaşmada belirtilen bölge içinde ticaret yapmayacak ve bu bölgede ticaret yapmak üzere perakende satış yapan başka birini yetkilendirmeyecek,

- "İş Prensipleri" ve "Hüküm ve Şartlar"a uygun olarak sistemi kullanma hakkını verecektir.

Marka Mağazacılık A.Ş. ise;

- Ürünlerini sadece işletmek üzere belirlenen binalarda ve işletme esnasında satacak,

- Anlaşma konusu ürünlerin sadece perakende satışını yapacak ve posta ya da internet gibi satış yollarını kullanmayacak,

- İşletme binalarında sözleşmede kararlaştırılan mallar dışında mal satmayacak ve hizmet sunmayacak,

- Marks & Spencer'a fiyatlandırma politikası ve marjlar konusunda danışacak,

- Hesap ve kayıtlarını Marks & Spencer'ın teftişine açık tutacak,

- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası kurallarına göre yapılacak halka arzda toplam hisselerinin en fazla %40'ını devredebilecek,

- "Prensipier"de öngörülen standartlar çerçevesinde binaları devralacak, donatacak ve uygun hale getirerek işletmeye açacak,

- Sadece Marks & Spencer tarafından uygun bulunan materyal, araç-gereç, dizayn şekillerini kullanacak,

- Marks & Spencer plc.'nin önceden yazılı onayı olmaksızın işletmeye yenilikler ve değişiklikler getirmeyecek, yeni işyeri açmayacak, mevcut olanı kapatmayacak ya da ürünleri satmak amacıyla genişletmeyecektir.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde rekabeti bozucu, engelleyici ya da sınırlayıcı anlaşmalar üretim veya dağıtım zincirinin hangi aşamasında yapıldıklarına ve taraflar arasındaki ilişkinin yatay ya da dikey oluşuna bakılmaksızın yasaklanmaktadır. Bu nedenle Marka Mağazacılık A.Ş. ile Marks & Spencer plc. arasındaki, dikey anlaşma niteliği taşıyan ve pazardaki rekabet üzerinde etkileri olabilecek düzenlemelerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi ışığında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, anılan anlaşmanın içerdiği, Marks & Spencer plc.'nin anlaşma bölgesinde anlaşmada belirtilen marka altında ticaret yapmayacağı ve perakende satış için başka bir firmaya yetki vermeyeceği, Marka Mağazacılık A.Ş.'nin ise sadece anlaşmada belirtilen binalarda satış yapacağı, anlaşma bölgesi dışında anlaşma konusu mallar için müşteri aramayacağı ve bu mallara rakip malları hiçbir şekilde satmayacağı gibi hükümler, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırıdır.

Bilindiği üzere, 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi "menfi tesbit" ile ilgili hükümler içermektedir. Menfi tesbit belgesi, bu Kanun'un 4., 6. ve 7. maddelerini ihlal etmeyen anlaşmalar için verilebilir. Bu nedenle Marka Mağazacılık A.Ş.'nin Menfi Tesbit Belgesi verilmesi talebinin reddinin gerektiği kanaatine varılmıştır.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesine dayanılarak çıkarılan 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 3. maddesinin (b) fıkrasında; franchise anlaşması, franchise verenin, franchise alana doğrudan veya dolaylı mali katkı karşılığında, belirli türden mal ve/veya hizmetlerin pazarlanması amacıyla bir franchise kullanılması hakkını verdiği ve en azından;

1. Ortak bir marka veya işletme adının kullanılması ve tesislere ve/veya ulaşım araçlarına yeknesak bir görünüm verilmesi;
2. Franchise veren tarafından franchise alana know how aktarılması;
3. Franchise alanın anlaşma süresince franchise veren tarafından sürekli olarak ticari ve teknik açıdan desteklenmesi;

yükümlülüklerini içeren bir anlaşma olarak nitelendirilmektedir. Marka Mağazacılık A.Ş. ile Marks & Spencer arasında yapılmış olan özel satış hakkı sözleşmesi;

yukarıda yer verilen kriterler göz önüne alınarak değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Franchise kullanma hakkı, franchise alana, doğrudan veya dolaylı bir mali katkı karşılığında verilir. Başvuruya konu olan sözleşmenin “Ödeme” başlıklı 14. maddesinin (e) bendinde, “Sözleşmede tanınan haklar karşılığında franchise veren, herhangi bir tarihte yapacağı yazılı bildirim ile ekte belirtildiği üzere, idari hizmetler için bir ücret veya lisans bedeli ya da başkaca bir ad altında yıllık toplam bir miktarın alınan yazılı bildirimde belirtilen tarihten itibaren franchise alan tarafından ödenmesini talep edebilir.” hükmü yer almaktadır. Böylece Marka Mağazacılık A.Ş. kullandığı franchise karşılığında doğrudan Marks & Spencer plc.'ye ödemede bulunmaktadır.

Franchise anlaşmalarında ortak bir marka veya işletme adının kullanılması ve tesislerle ulaşım araçlarına tek tip bir görünüm verilmesi gerekmektedir. Söz konusu anlaşma gereği Marka Mağazacılık A.Ş.'ye Marks & Spencer adı altındaki binalarda “St. Michael” markalı ürünlerin satış hakkı verilmektedir.

Franchise veren tarafından franchise alana "know how" aktarılmalıdır. Ortak işletme adının kullanılmasının yanı sıra, "know how"ın franchise alana aktarılması, franchise anlaşmalarını tek elden dağıtım ve tek elden satınalma anlaşmalarından ayıran faktörlerdir. Dağıtım ve hizmet franchise anlaşmaları, teknik değil, ticari "know how" içerir. Teknik "know how" aktarımı söz konusu olduğunda yapılan sözleşme bir franchise anlaşması değil, bir "know how" lisans anlaşmasıdır. Söz konusu anlaşmanın “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde “İş prensipleri ve asgari standartlar (Prensipier)” franchise işletim sisteminde franchise veren tarafından bir araya getirilmiş yazılı belirlemeler olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede “Sistem” kavramı, franchise verenin ayırıcı işletme tarzı ve faaliyet yönetimi olarak tanımlanmaktadır. Anlaşmanın “Tayin ve Verilen Haklar” başlıklı 5. maddesinin (a) bendinde, “Franchise veren franchise alana sistemi kullanma hakkını verir. Bu hak sözleşmenin terimlerine, iş prensipleri ve hüküm ve şartlarına uygun olarak işletmeyi Marks & Spencer özel markaları altındaki binalarda çalıştırmak amacıyla verilmiştir.” denilerek, "know how" aktarımı somutlaştırılmıştır.

Franchise alanın franchise veren tarafından anlaşma süresince ticari ve teknik açıdan desteklenmesi gerekmektedir. İncelenen sözleşmenin “Franchise Vereninin Birincil Sorumlulukları” başlıklı 8. maddesi ile “Franchise Vereninin Devam Eden Sorumluluğu” başlıklı 9. maddesinde yer alan hükümler Marks & Spencer'ın Marka Mağazacılık A.Ş.'ye sunacağı ticari ve teknik desteğin ayrıntılarını içermektedir.

Dolayısıyla, inceleme konusu olan ve Marka Mağazacılık A.Ş. ile Marks & Spencer arasında yapılmış olan özel satış hakkı sözleşmesi, 1998/7 sayılı Tebliğ hükümleri uyarınca bir franchise anlaşmasıdır.

Öte yandan, sözleşmeye ilişkin diğer değerlendirmeler aşağıdaki gibidir:

Bir franchise anlaşmasına sadece birbirinden bağımsız iki teşebbüs taraf olmalıdır. Bahse konu sözleşmenin, franchise veren konumunda Marks & Spencer, franchise alan konumunda ise Marka Mağazacılık A.Ş. olmak üzere iki tarafı bulunmakta olup, bu firmalar arasında herhangi bir bağlantılı teşebbüs ilişkisi bulunmamaktadır. Holding A.Ş. ise sözleşmede garantör olarak yer almaktadır.

Franchise anlaşmalarında, franchise, malların son kullanıcılara yeniden satılması veya hizmetlerin sunumu amacıyla verilir. İlgili sözleşmede Marka Mağazacılık A.Ş.'ye, anlaşma konusu malların sadece perakende satışını yapmak üzere franchise kullanma hakkı verilmektedir.

Franchise anlaşmalarında bir bölge tanımlanmalıdır. Bu bölge dışında franchise alanın aktif olarak müşteri araması yasaklanmaktadır. Böyle bir yasaklamaya yer verilmesi, franchise alanın ticari faaliyetlerinde kendi bölgelesine ağırlık vermesini sağlamak ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Söz konusu sözleşmede Marka Mağazacılık A.Ş.'nin anlaşmadan kaynaklanan haklarını kullanacağı bölge, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

Netice itibarıyla, ilgili Muafiyet Ön İnceleme Raporu ile dosya mevcudu bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda, Marks & Spencer plc. ile Marka Mağazacılık A.Ş. arasında yapılan sözleşmenin tüm maddelerinin 1998/7 sayılı Tebliğ hükümleri ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında; Marks & Spencer plc. ile Marka Mağazacılık A.Ş. arasında yapılan anlaşmaya menfi tespit belgesi verilmesi talebinin, anlaşma maddelerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler taşıması nedeniyle reddine,

Söz konusu anlaşmanın, 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne uygunluğu nedeniyle, grup muafiyetinden yararlanması gerektiğine, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.